

A Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának jogtörténészei immáron második alkalommal vettek részt a Visegrad Grant által támogatott nemzetközi kutatócsoportban. A 2021 és 2022 között megvalósított projekt központi témája a két világháború közötti lengyel, cseh és magyar jogfejlődés komparatív vizsgálata volt. A 2024 februárjában indult (*Discontinuity of Legal Systems in Czechoslovakia, Hungary & Poland after WWII: Difficult Heritage* elnevezésű konzorciumi projekt a kelet-közép-európai államok jogrendszerének szovjetizálását helyezte a kutatás középpontjába. A módszertan azonban változatlan volt, ugyanis a szocialista jogalkotás vizsgálatára a jog-összehasonlítás módszerével került sor, amelyben jelentős szerep jutott a projekt keretei között megrendezendő nemzetközi konferenciának. A kutatás megvalósításában öt egyetem vett részt: lengyel oldalról a Jagellonian University és a University of Białystok, szlovák oldalról a University of Trnava, Csehország részéről a University of West Bohemia, magyar részről pedig a Szegedi Tudományegyetem Magyar Jogtörténeti Tanszéke.

2025. február 3–5. között a krakkói Jagellonian University adott otthont a Visegrad Alap által finanszírozott nemzetközi kutatási projekt zárókonferenciájának, az egyetem legrégebbi épületében, a patinás 14. századi Collegium Maiusban. A megnyitóra február 3-án került sor, ahol a nyitóbeszédet a projekt egyik konzorciumi vezetője, Maciej Mikula professzor tartotta, reflektálva a komparatív módszertan fontosságára a jogtörténet-tudomány területén. Az első szekció (*Law and Socialist State*) témája a szocialista alkotmányjog volt. A szekciót Piotr Fiedorczyk professzor (University of Białystok) előadása nyitotta meg (*Lawmaking in Socialist Countries*), amelynek központi témája a szocialista jogalkotás egyes sajátosságai voltak, így a közönség mélyebb betekintést nyerhetett a rendeleti jogalkotás viszásságaiba, valamint a marxista ideológia legitimitációs szerepébe. Ezt követte Varga Norbert egyetemi tanár, a Magyar Jogtörténeti Tanszék vezetőjének előadása (*The Fundamental Rights of Citizens in Hungarian Socialist Constitutional Law*), amely az 1949. évi alkotmány által deklarált állampolgári jogokról szólt, részletesen bemutatva a törvény országgyűlési vitáját. A szekciót Katarzyna Krzysztofek-Strzała (Jagellonian University) előadása zárta, aminek szintén az ál-

Varga Benedek*

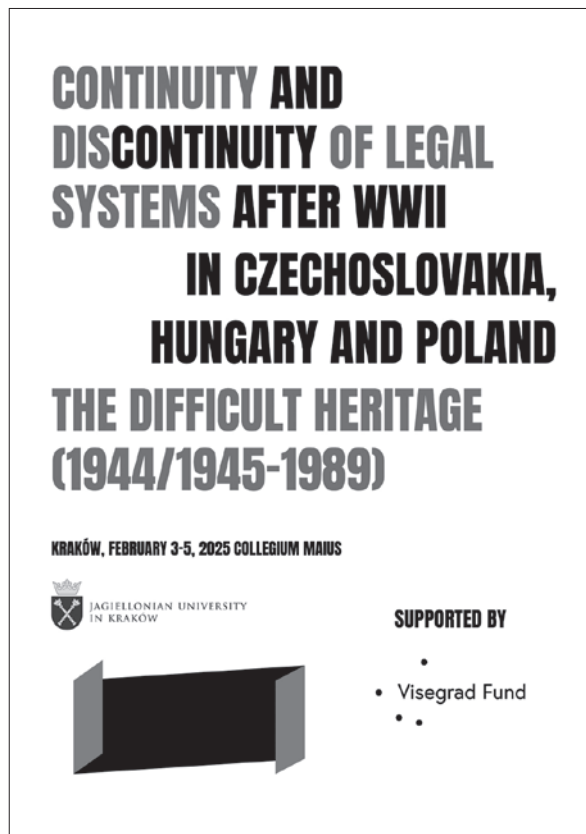
Beszámoló a *Continuity and Discontinuity of Legal Systems after WWII in Czechoslovakia, Hungary and Poland: The Difficult Heritage (1944/1945–1989)* című kutatási projektről

lappolgári jogok képezték a központi témáját (*Selected Fundamental Rights in Polish Constitution of 1952*), így láthatóvá váltak a lengyel–magyar alkotmánytörténet közötti párhuzamok és hasonlóságok a szocialista időszakban.

A következő szekcióban (*Law and Justice Part I*) Vilém Knoll és Marián Byszowiec közös előadására került sor (*“Socialist Legality” and Interference in the Independence of the Judiciary in the 1950s*), amely a szocialista törvényesség és a bírói függetlenség kapcsolatáról szólt, külön elemezve, hogy a szocialista büntetőjog és büntető-eljárásjog hogyan vált az állam által elkövetett törvénytelenések eszközévé. Ehhez szorosan kapcsolódott Varga Benedek, a szegedi Magyar Jogtörténeti Tanszék PhD-hallgatójának előadása, aki azt a kérdést vette górcső alá, hogy a szocialista jogalkotás hogyan semmisítette meg az anyagi büntetőjog legfőbb princípiumait, levéltári gazdasági bűnügyeken keresztül prezentálva e témát (*The Codification of Socialist*

Criminal Law with Special Regard to Economic Crimes). A konferencia első napját a *Law and Justice Part II* panel

* Varga Benedek, PhD-hallgató, Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, ORCID: 0009-0003-1008-7314

A krakkói zárókonferencia programfüzetének címlapja

zárta, amelynek fókuszában különböző eljárásjogi témák álltak: Tomáš Gábriš és Peter Vyšný (University of Trnava) előadása a peres és nemperes eljárások jogi szabályozásának átalakulásáról szól az 1948–1960 közötti időszakban (*Judicial and Extra-Judicial Dispute Resolution in the Popular-Democratic Czechoslovakia: Transformations of Civil and Criminal Procedural Law 1948–1960*), majd Jakob Maziarz (Jagellonian University) előadása következett, aki a bírói függetlenség leépítését elemezte a szocialista érában (*System of Legal Protection Authorities in the People Republic of Poland*).

A konferencia második napján az egyik központi téma a jog és szocialista tervgazdaság kapcsolata volt. Az első előadást Peter Dostalík (Palacký University in Olomouc/University of West Bohemia) tartotta, részletesen bemutatva a részvénytársaság szabályozását a kommunista Csehszlovákiában, majd Legeza Dénes (Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala) prezentációja következett, aki a szerzői jogi szovjetizálást elemezte. *Pétevári Máté*, a Magyar Jogtörténeti Tanszék adjunktusa, szintén a szocialista tervgazdaság jogra gyakorolt hatását elemezte (*The Influence of Socialist Rearrangement on the Hungarian Insolvency Law*), bemutatva egyfelől a csődjog átalakulását, másfelől azt, hogy a fizetéseképtelenségi jog a hitelezők védelmét szolgáló jogintézményből hogyan vált az államosítások egyik instrumentumává. A gazdasági szekciót Marek Strzala (Jagellonian University) zárta, aki a mezőgazdasági kollektivizálás jogi aspektusait elemezte a fenti időszakban.

A jog–gazdaság kapcsolatát elemző szekció után egy családjogi panel következett, amelynek első előadója Homoki-Nagy Mária, a szegedi Magyar Jogtörténeti Tanszék egyetemi tanára volt, aki a házassági jog átalakulását mutatta be az 1945 utáni időszakban (*Marriage and Divorce in Hungary after 1945*), konkrét levéltári források alapján prezentálva e jogterületeken végbement változásokat. Ezt követte Miriam Laclavíková és Ingrid Lanczová (University of Trnava) prezentációja, akik a szocialista családjog kodifikálását vették górcső alá a világháború utáni Csehszlovákiában, amit Denisa Kotroušová (University of West Bohemia, Pilsen) előadása követett, részletesen bemutatva a cseh öröklési jogot a tulajdonjog és a családjog kontextusában. A szekciót Paweł Kaźmierski (Jagiellonian University/University of Jena) előadása zárta, aki levéltári kutatás alapján a házassági jog egyes problémáit prezentálta az 1944–1950 közötti Lengyelországban.

A kutatócsoport valamennyi tagja a kutatás eredményeit a *Cracow Studies of Constitutional and Legal History* című folyóirat különszámában publikálja angol nyelven. A konferencia mellett a pályázat keretei között egy angol nyelvű szöveggyűjtemény készült a csehszlovák, magyar és lengyel jogrendszer 1945–1989 közötti jogforrásaiból, amely a *IURA* online adatbázisban kerül közzétételre, ami jelentősen hozzájárul a szocialista jogalkotás különbségeinek és párhuzamainak nemzetközi összehasonlításának megértéséhez.

